

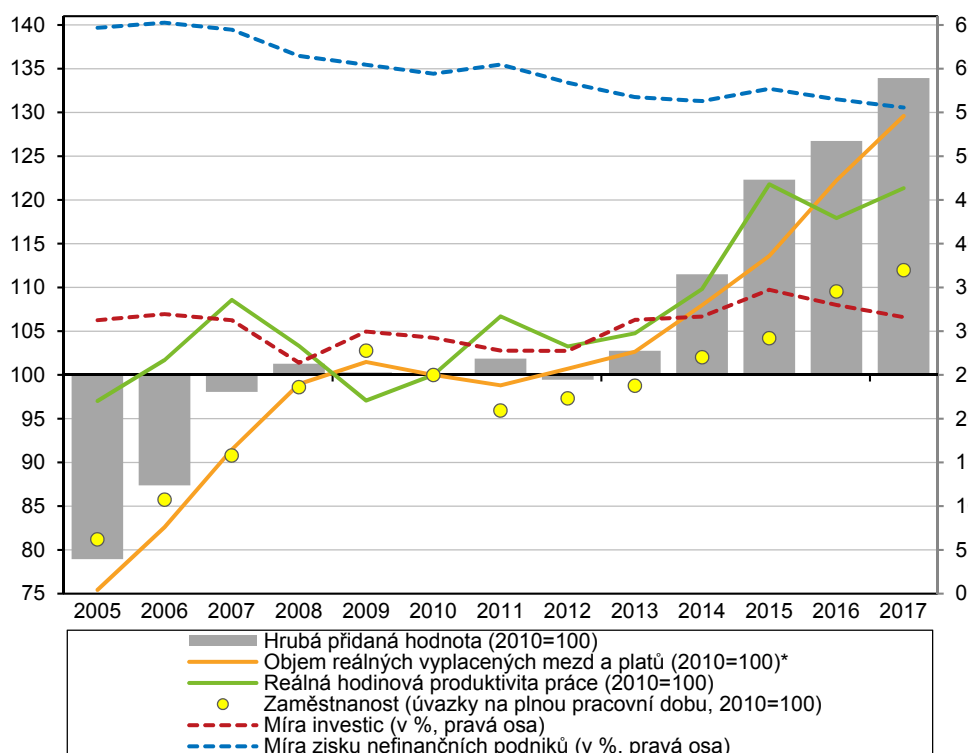
15. Informační a komunikační činnosti

Hrubá přidaná hodnota rostla v informačních a komunikačních činnostech vyšším tempem než v celé ekonomice již pátým rokem v řadě.

I přes sílící mzdové náklady zůstává míra zisku podniků v tomto odvětví výrazně nadprůměrná, a to i v evropském srovnání.

Informační a komunikační činnosti¹ představují dynamický segment služeb. Na rozdíl od většiny ostatních odvětví nezaznamenaly v posledních dvou obdobích recese výraznější útlum. Hrubá přidaná hodnota (HPH) v tomto odvětví vloni zrychlila svůj meziroční růst na 5,7 %. Zároveň zaznamenala vyšší tempo než v celé ekonomice (i službách jako celku) již pátým rokem v řadě. To se odrazilo i v míře zisku nefinančních podniků v informačních a komunikačních činnostech². Ta loni činila 56 % a patřila mezi odvětvími služeb k nejvyšším³. V posledních deseti letech ale nelze přehlédnout trend mírného snižování ziskovosti, její loňská hodnota tak byla zároveň minimem ve sledované řadě. V evropském srovnání však zůstává ziskovost odvětví výrazně nadprůměrná. Ovlivňují ji sílící mzdové náklady, které v tomto odvětví v letech v 2016 i 2017 rostly v Česku o více než 8 %. K jejich navyšování přispíval – více než v jiných odvětvích – dynamický růst zaměstnanosti. Oproti roku 2008 zde pracovalo o 13,6 % lidí více (po přepočtu na plné úvazky), zatímco ve službách jako celku o 4,7 % a v celé ekonomice dokonce pouze o 1,7 %. Vyšší kvalifikační nároky míst⁴ společně s dlouhodobě neuspokojenou poptávkou po pracovnících (např. v oblasti programování) vedou k tomu, že průměrná mzda patří v tomto odvětví (spolu s finančnictvím) dlouhodobě k nejvyšším. Vloni přesahovala 51 tis. korun měsíčně.

Graf 15.1 Základní ukazatele odvětví informační a komunikační činnosti v ČR

*Do reálného vyjádření převedeno deflátorem výdajů na konečnou spotřebu domácností.
Zdroj: ČSÚ (národní účty)

¹ Pokud není uvedeno jinak, vychází všechny údaje v této kapitole z dat národních účtů, a kde je to relevantní, jsou očištěny o cenové vlivy.

² Informační komunikační činnosti patří v sektoru služeb k odvětvím s nejvyšším zastoupením nefinančních podniků. Ty v roce 2017 vytvořily 92 % HPH v tomto odvětví. Na úrovni jednotlivých odvětvových oddílů měly podniky nižší podíl jen v hudebním a filmovém průmyslu (80 %) a zejména v tvorbě programů a vysílání (68 %), kde bezmála třetinu HPH vytvářely subjekty zařazené do vládního sektoru. V rámci podnikové sféry v odvětví informačních komunikačních činností mírně převažovaly národní soukromé podniky (loni vytvořily 49 % HPH) nad podniky pod zahraniční kontrolou (48 %).

³ Obdobnou či vyšší ziskovost vykázaly loni nefinanční podniky jen v činnostech v oblasti nemovitostí (80 %), v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech (57 %) a dále také finanční podniky v peněžnictví a pojišťovnictví (61 %).

⁴ Dle údajů MSPV tvořili loni v tomto odvětví lidé s vysokoškolským vzděláním 53 % všech zaměstnanců. Vyššího podílu dosáhli z 18 ostatních odvětvových sekcí již pouze ve vzdělávání (56 %).

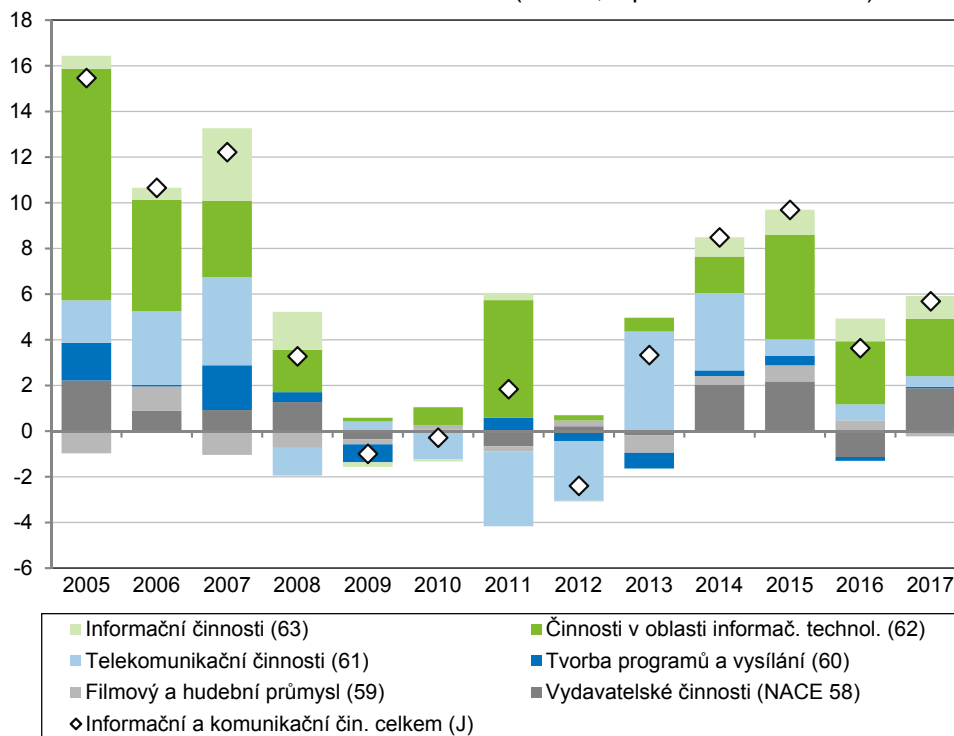
Hodinová produktivita práce v odvětví převyšovala úroveň celé ekonomiky téměř dvojnásobně.

V rámci odvětví existovaly výrazné rozdíly, nejvyšší hrubou měsíční mzdu pobírali zaměstnanci v segmentech s vysokým podílem podniků pod zahraniční kontrolou⁵. Úroveň výdělků v informačních a komunikačních činnostech souvisí také s vysokou hodinovou produktivitou práce v tomto odvětví (ta byla vloni ve srovnání s národním hospodářstvím téměř dvojnásobná). Nadprůměrnou produktivitu si v rámci tohoto odvětví udržovaly všechny oddíly, vč. těch, kde nepřevládaly podniky pod zahraniční kontrolou. Silný růst reálné hodinové produktivity práce v celém odvětví se po roce 2015 zastavil. I tak loni převyšoval úroveň roku 2010 o 21 %, dvakrát více než v celé ekonomice.

Na investice směřovalo v relaci k HPH nejvíce ve filmovém a hudebním průmyslu, nejméně ve vydavatelských činnostech.

Přestože se míra investic v informačních a komunikačních činnostech v letech 2016 i 2017 mírně snížila, stále svou úrovní (32 %) převyšovala jak celou ekonomiku, tak i drtivou většinu odvětví služeb⁶. Investiční aktivita byla vysoká i v evropském kontextu⁷. V rámci sledovaného odvětví věnoval na tvorbu fixního kapitálu v relaci k HPH nejvíce filmový a hudební průmysl (loni 55 %). Na opačné straně spektra pak tradičně figurovaly vydavatelské činnosti (16 %). Ve skladbě investic v odvětví informační a komunikační činnosti dominovaly produkty duševního vlastnictví (67 %), kde šlo hlavně o počítačové programové vybavení a databáze, ale také o originální umělecká díla (filmy, zvukové nahrávky) a z menší části i o výzkum a vývoj⁸. Odvětví informačních a komunikačních činností loni realizovalo čtvrtinu ze všech investic do duševního vlastnictví v celé ekonomice (200 mld. korun).

Graf 15.2 Příspěvky odvětvových oddílů k meziroční změně HPH v uskupení informační a komunikační činnosti v ČR (reálně, v procentních bodech)

Zdroj: ČSÚ (národní účty)

⁵ Šlo hlavně o telekomunikační činnosti (55 tis.) či oblast informačních technologií a činností, s menším odstupem také o tvorbu programů a vysílání. Výrazně nižší úroveň dosahovala průměrná měsíční mzda ve vydavatelských činnostech (38 tis.) a hudebním a filmovém průmyslu (23 tis.) – tedy v segmentech, jimž výrazně dominovaly podniky s převahou tuzemského kapitálu.

⁶ Vyšší byla loni z 12 zbývajících odvětvových sekcí služeb jen v činnostech v oblasti nemovitostí (67 %) a v dopravě a skladování (33 %).

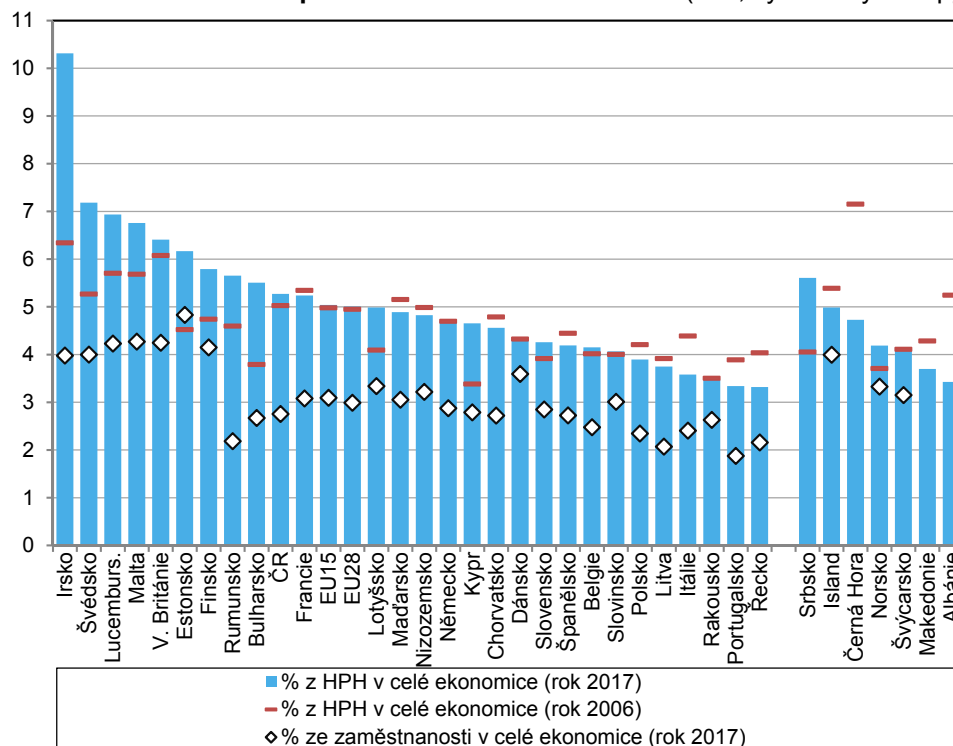
⁷ Míru investic vyšší než ČR vykázaly v roce 2016 jen čtyři státy EU (Švédsko, Irsko, Litva a Itálie). V celé EU dosahovala tato míra 23 %, tj. o 10 p. b. méně než v Česku.

⁸ Subjekty, jež svou převažující činností spadají do odvětví informačních a komunikačních činností, směřovaly loni na výzkum a vývoj jen 4,3 % ze všech svých výdajů do fixního kapitálu. V celé ekonomice činil obdobný podíl 6,3 %.

Na loňském růstu HPH v odvětví informačních a komunikačních činností se podílely všechny jeho segmenty vyjma filmového a hudebního průmyslu.

V odvětví informační a komunikační činnosti loni pracovalo 144 tis. lidí (po přepočtu na plné úvazky). Největší váhu měl oddíl činností v oblasti informačních technologií (56 %)⁹. Ten byl pro celé odvětví klíčový i z hlediska tvorby HPH (45 %). Čtvrtinou se dále podílely telekomunikační činnosti. Na loňském růstu HPH celého odvětví participovaly všechny jeho oddíly vyjma hudebního a filmového průmyslu, který nenavázal na příznivý vývoj z předchozích tří let¹⁰. Bezmála polovinu růstu HPH v odvětví zajistily činnosti v oblasti informačních technologií, třetinu pak vydavatelské činnosti, jež po slabším předchozím roku navázaly na silné oživení z let 2014 a 2015.

Graf 15.3 Podíl odvětví informačních a komunikačních činností na zaměstnanosti a hrubé přidané hodnotě v ekonomice (v %, vybr. státy Evropy)

Pozn.:Aktuální údaje o hrubé přidané hodnotě za Island a Černou Horu, Bosnu a Hercegovinu a také Turecko se vztahují k roku 2016. Údaje o zaměstnanosti nebyly za šest balkánských států k dispozici. Zdroj: Eurostat

Nejsilnější váhu měly informační a komunikační činnosti v irské ekonomice a s odstupem i ve většině severovýchodních států Evropy.

Česko patřilo loni do desítky zemí EU s nejvyšším podílem tohoto odvětví na HPH celé ekonomiky. Z pohledu podílu na zaměstnanosti ale zaostávalo.

Pozice odvětví informační a komunikační činnosti v tuzemské ekonomice dlouhodobě mírně posiluje. Zatímco v roce 2000 se na celkové tvorbě HPH podílelo 4,2 %, v roce 2017 přispělo již 5,3 %. Loňský výsledek zařadil Česko na konec první desítky zemí EU s nejvyšším podílem. Nejsilnější váhu dosahuje toto odvětví dlouhodobě v Irsku (loni vytvořilo desetinu HPH tamější ekonomiky), silné postavení má i ve většině severovýchodních států. Na informační a komunikační činnosti jsou více specializovány i některé malé ekonomiky (Lucembursko, Malta, Island). Téměř ve dvou třetinách unijních členů role tohoto odvětví (z pohledu HPH) mezi roky 2006 a 2017 posílila. Nejvíce to bylo patrné v Irsku (o 4 p. b.), jenž díky svým silným transatlantickým obchodním vazbám i daňové politice aspiruje na pozici jednoho z klíčových technologických center Evropy. Ve všech hodnocených zemích disponovaly informační a komunikační silnějším postavením z pohledu HPH než v zaměstnanosti, což vypovídá o nadprůměrné produktivitě práce tohoto

⁹ Zahrnuje především programování, správu počítačového vybavení a poradenství v oblasti informačních technologií.

¹⁰ Vývoj výkonů v tomto odvětvovém oddíle zřejmě podpořily i pobídky pro filmovou a televizní produkci (zavedené v ČR od roku 2010 po vzoru okolních evropských států). Pobídky se vztahují jak na české, tak i na zahraniční produkce natáčené v ČR a mají formu vratky ve výši až 20 % tzv. uznatelných nákladů směřovaných na audiovizuální produkci.

odvětví. Nejvyšší podíl nezaměstnanosti mělo toto odvětví i díky pokročilému stupni digitalizace ve veřejné sféře v Estonsku (4,8 %). Česko se s 2,8 % řadilo k podprůměrným, a to i v rámci novějších členských zemí EU. Nižšího podílu dosahovalo loni z našich sousedů jen Rakousko (2,6 %).